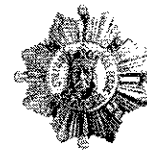

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.198
Tel.: (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-662 din 04.02.2022

La nr.8 din 19 ianuarie 2022

Parlamentul Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege cu privire la modificarea art.75 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director adjunct

Vadim COJOCARU

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA			
D.D.P. Nr. <u>267</u>			
" <u>07</u> "	<u>02</u>	<u>2022</u>	
Ora			

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO22/7705 din 04.02.2022

la proiectul de lege cu privire la modificarea art.75 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Parlamentul RM, iar autor nemijlocit este Deputați în Parlament, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

Proiectul supus expertizei anticorupție a fost plasat pe pagina web a Parlamentului la 19 ianuarie 2022, fiind asigurat accesul părților interesate la materialele proiectului, pentru a putea lua cunoștință și a prezenta sau expedia recomandări.

Spre efectuarea expertizei anticorupție, proiectul a fost transmis la 19 ianuarie 2022. Prin urmare, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale prevăzute la art.11 alin.(2²) și art.12 alin.(2) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

În nota informativă autorul a menționat că proiectul are drept scop îmbunătățirea sistemului de ocrotire judiciară prin furnizarea gratuită a expertizei judiciare și extrajudiciare persoanelor care suferă de boli psihice grave.

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune expunerea în redacție nouă a prevederii de la art.75 alin.(5) din Legea nr.68/2016, ceea ce va avea ca efect finanțarea din contul bugetului de stat a cheltuielilor pentru efectuarea expertizei judiciare, în cadrul cauzelor civile, privind instituirea măsurilor de ocrotire.

Prin urmare, conchidem că scopul declarat de către autor în nota informativă este cel urmărit prin promovarea proiectului, însă care nu va fi realizat. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi în compartimentele ce urmează.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

În nota informativă autorul invocă necesitatea promovării proiectului pe motivul imposibilității achitării mijloacelor financiare necesare pentru efectuarea expertizei judiciare, atât de către persoana care solicită măsura de ocrotire, cât și de către cea în privința căreia se solicită măsura de ocrotire, acestea făcând parte din pături sociale deosebit de vulnerabile.

De asemenea, menționăm că în cazul implementării proiectului, de această scutire vor beneficia inclusiv petiționarii capabili să achite serviciile de efectuare a expertizei judiciare.

Concomitent, considerăm că implementarea noilor reglementări, indirect, va prejudicia interesele experților judiciari, prin crearea confuziei în ceea ce privește plata pentru expertizele judiciare în alte cauze civile decât cele privind măsurile de ocrotire.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

În nota informativă sunt specificate: denumirea autorului, condițiile care au impus elaborarea

proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări, principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi, fundamentarea economico-financiară, modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare, avizarea și consultarea publică a proiectului.

Totodată, considerăm că în nota informativă problema abordată a fost analizată complex, însă soluția propusă de autor în proiect nu rezolvă situația descrisă.

Astfel, autorul propune substituirea prevederii de la art.75 alin.(5) din Legea nr.68/2016, care este una generală și care prevede efectuarea anticipată a plății pentru expertizele judiciare în toate cauzele civile de către partea care a solicitat expertiza, cu o normă mult mai îngustă care se referă la dreptul petiționarilor, nemijlocit în procedura privind măsurile de ocrotire, de a beneficia de finanțarea cheltuielilor pentru efectuarea expertizei judiciare sau extrajudiciare în scopul instituirii măsurii de ocrotire, din contul bugetului de stat. Prin urmare, în rezultatul efectuării modificărilor propuse în proiect, va deveni ambiguă modalitatea de efectuare a plăților pentru expertizele judiciare în restul cauzelor civile (care nu se referă la procedurile privind măsurile de ocrotire).

Tot aici, menționăm că în continuare rămâne în vigoare obligativitatea anexării, la cererea de instituire a măsurii de ocrotire judiciare, a raportului de expertiză extrajudiciară psihiatrică a persoanei în privința căreia se solicită instituirea măsurii de ocrotire, eliberat cu cel mult 2 luni înainte de data depunerii cererii (art.307 alin.(2) din Codul de procedură civilă). Așadar, luând în considerare că la data obținerii raportului de expertiză extrajudiciară psihiatrică a persoanei în privința căreia se solicită instituirea măsurii de ocrotire, o cauză civilă propriu-zisă nu există, expertiza nu va putea fi finanțată din contul bugetului de stat.

De asemenea, suntem de părere că implementarea proiectului nu va contribui la dispariția interpretărilor diferențiate a prevederilor normative și practicii judiciare de restituire, de către unii judecători, a cererilor de instituire a măsurii de ocrotire judiciară pe motivul neanexării la aceasta a raportului de expertiză extrajudiciară psihiatrică.

Generalizând cele expuse mai sus, consemnăm că pentru realizarea obiectivului propus este suficientă abrogarea normei de la art.307 alin.(2) din Codul de procedură civilă și nu modificarea Legii nr.68/2016.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

În nota informativă autorul a menționat că pentru implementarea noilor reglementări este necesară prevederea în bugetul de stat a mijloacelor financiare în cuantum de aproximativ 350 000 lei anual.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

- e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]
 f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;
 g) se evită tautologiile juridice;
 h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]"

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie. Totodată, în proiect a fost identificată o formulare ambiguă care la aplicarea în practică va admite interpretări abuzive. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi la compartimentul III din prezentul raport de expertiză anticorupție.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului au fost identificate conflicte cu normele Legii nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar și Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi la compartimentul III din prezentul raport de expertiză anticorupție.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului nu reglementează activitatea agenților publici sau a entităților publice.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -
<p>La art.I din proiect <i>„La articolul 75, alineatul (5) va avea următorul cuprins: „(5) În cauzele civile, cheltuielile pentru efectuarea expertizei judiciare sau extrajudiciare în scopul instituirii măsurii de ocrotire sunt finanțate din contul bugetului de stat”.</i>”</p>
<p>Obiecții: Potrivit normei de la art.54 alin.(1) lit.a) din Legea nr.100/2017 cu privire la acele normative, la elaborarea textului proiectului de act normativ: „conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc, [...]”.</p> <p>În prevederea analizată autorul utilizează concomitent, în mod eronat, termeni diferiți, și anume expertiza judiciară și expertiza extrajudiciară care, din punctul de vedere al momentului efectuării, sunt distincte. Astfel, potrivit definiției de la art.2 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, expertiza judiciară constituie: „<u>activitate de cercetare științifico-practică, efectuată în cadrul procesului civil, penal sau contravențional (denumit în continuare proces judiciar) în scopul aflării adevărului prin efectuarea unor cercetări metodice cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar</u>”.</p>

La rândul său, art.19 alin.(3) din Legea nr.68/2016 stabilește că: „Expertiza extrajudiciară se realizează

în afara unui proces judiciar și presupune efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea de cunoștințe speciale și procedee tehnico-științifice, pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, corpul și psihicul uman”.

În aceste condiții, prevederea examinată conține un conflict de norme cu prevederea de la art.19 alin.(3) din Legea nr.68/2016, ceea ce va avea ca efect crearea confuziilor și mai mari la aplicarea în practică a proiectului. Prin urmare, suntem de părere că scopul inițiativei în cauză nu va fi atins, iar practica judiciară de interpretare diferențiată, de către unii judecători, a prevederilor Codului de procedură civilă în corelație cu normele Legii 68/2016 va continua, având ca efect restituirea fără examinare a cererilor de instituire a măsurii de ocrotire judiciară pe motivul neanexării raportului de expertiză extrajudiciară psihiatrică.

În altă ordine de idei, menționăm că potrivit prevederii de la art.63 alin.(2) din Legea nr.100/2017: „Modificările aduse actului normativ trebuie să se integreze armonios în actul respectiv, asigurându-se unitatea de stil și de terminologie, precum și succesiunea firească a elementelor structurale”. Astfel, reiterăm că prin substituirea normei de la 75 alin.(5) din Legea nr.68/2016, care este una generală și stabilește ordinea efectuării plăților pentru expertizele judiciare în toate cauzele civile, cu o normă mult mai îngustă care se referă doar la procedura privind măsurile de ocrotire, va deveni ambiguă modalitatea de efectuare a plăților pentru expertizele judiciare în restul cauzelor civile (care nu se referă la procedurile privind măsurile de ocrotire).

Recomandări:

Excluderea din proiect a art.1.

Factori de risc:

- Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive
- Concurența normelor de drept

Riscuri de corupție:

- Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul legii cu privire la modificarea art.75 din Legea nr.68/2016 cu privire la expertiza juridică și statutul expertului judiciar este promovat de către un deputat în Parlament, în scopul îmbunătățirii sistemului de ocrotire judiciară prin furnizarea gratuită a expertizei judiciare și extrajudiciare persoanelor care suferă de boli psihice grave.

În cadrul procesului de elaborare au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă.

Implementarea proiectului, va scuti petiționarii de plata cheltuielilor pentru efectuarea expertizei judiciare în cadrul procedurii privind măsurile de ocrotire. Aceasta presupune că modificarea propusă, în esență, nu rezolvă pe deplin problema care s-a preconizat a fi soluționată prin elaborarea proiectului, și anume în partea ce ține de eliminarea practicii judiciare a unor judecători de interpretare diferențiată a prevederilor Codului de procedură civilă, soldată cu restituirea cererilor de instituire a măsurilor de ocrotire judiciară la care nu sunt anexate rapoartele de expertiză extrajudiciară psihiatrică a persoanelor în privința cărora se solicită instituirea măsurii de ocrotire.

Totodată, noua reglementare va crea confuzie în ceea ce privește plata pentru expertizele judiciare în alte cauze civile decât cele privind măsurile de ocrotire.

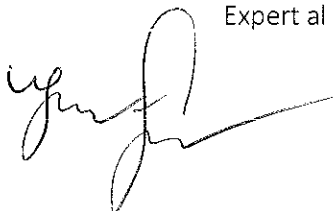
În opinia Centrului, pentru realizarea obiectivului propus de către autor, este necesară abrogarea normei de la art.307 alin.(2) din Codul de procedură civilă și nu modificarea Legii nr.68/2016.

În normele proiectului supus expertizei anticorupție au fost identificați următorii factori de corupție:

- formulare ambiguă care admite interpretări abuzive;
- concurența normelor de drept.

În scopul preîntâmpinării apariției manifestărilor de corupție la aplicarea în practică a prevederilor proiectului, considerăm oportună redactarea acestuia în contextul obiecției și recomandării din prezentul raport de expertiză anticorupție.

04.02.2022

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:

Vadim Gheorghiu, Inspector principal